

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РІВНЯ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ФІЗИКО-МАТЕМАТИЧНОГО І ТЕХНОЛОГІЧНОГО ПРОФІЛЮ У ПЕДАГОГІЧНИХ УНІВЕРСИТЕТАХ

Сиротюк Володимир¹, Сільвейстр Анатолій²

Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова¹;

Вінницький державний педагогічний університет

імені Михайла Коцюбинського²

Компетентність фахівця з вищою освітою - це прояв на практиці прагнення і готовності реалізувати свій потенціал (знання, вміння, досвід тощо) для успішної творчої конструктивної діяльності в професійній та соціальній сфері, усвідомлюючи її соціальну значимість та персональну відповідальність за результати діяльності. Саме тому важливо чітко визначити, які саме компетенції необхідно формувати та яким має бути результат навчання.

У процесі навчання студент педагогічного навчального закладу засвоює необхідні знання і вміння з психолого-педагогічних дисциплін, а також певний обсяг спеціальних науково-предметних знань, які необхідні йому як майбутньому вчителю. Значно в меншій мірі студент набуває спеціально-професійних компетентностей. Явище прикре, але цілком закономірне, оскільки система професійно-предметної підготовки не може вважатись оптимальною. Адже вона поки що ґрунтується на вірі студента в те, що всі навчальні дисципліни, які він вивчає, будуть необхідні йому в майбутній професійній діяльності.

З цією метою пропонуємо критерії оцінювання рівня підготовки майбутніх учителів фізико-математичного і технологічного профілю у педагогічних університетах

Загальні здібності: 1. Якості уваги і спостережливості: уважний до фактів, подій педагогічного життя, має достатній розподіл уваги, виявляє спостережливість до стану учнів, змін в їх поведінці, життя колективу учнів, їх взаємин.

2. Якості розуму: ясність, критичність, послідовність, конструктивність, логічність.

3. Якості мовлення: виразність, образність, доступність, логічність побудови, переконливість, навіюваність.

4. Якості уяви: вмiє чiтко уявляти, якi якостi необхідно формувати у колективу i окремих учнiв, вмiє по-рiзному групувати матерiал i впроваджувати новi методи його подачi, вмiє бачити явища очима учнiв i робити їх привабливими, вмiє бачити факти очима батькiв своїх учнiв.

5. Емоцiйнi якостi: урiвноваженiсть, життєрадiснiсть, захоплення своєю справою, любов до дiтей, щирiсть.

Загальнi здiбностi можуть бути пов'язанi з педагогiчними здiбностями та спецiальними здiбностями: артистичними; поетичними; технiчними; спортивними.

Педагогiчнi здiбностi: 1. Рефлексивний рiвень, учитель має чуття «об'єкта», «чуття такту», або «чуття мiри», «чуття причетностi».

2. Проективний рiвень: учитель чутливий до психологiчних цiлей педагогiчної дiяльностi i може сприяти їх досягненню, тобто має проектувальнi педагогiчнi здiбностi; вчитель чутливий до змiсту навчальної i виховної iнформацiї i способiв її композицiї, адекватних цiлям педагогiчної дiяльностi, тобто має здiбностi педагогiчного конструювання; педагог володiє комунікативними здiбностями i гностичними здiбностями.

Особистiснi особливостi вчителя: 1. Спрямованiсть: iдейна переконанiсть, щирiсть, єднiсть слова i дiла: а) емоцiйно-моральна спрямованiсть: справедливiсть i уважнiсть до дiтей, людей, захопленiсть дiлом, вiдповiдальнiсть, самоорганiзованiсть, здiбнiсть до навіювання; б) професiйна спрямованiсть: творчiсть у навчально-виховнiй роботi, у роботi з батьками.

2. Свiтогляд: ставлення до природи, до громадської дiяльностi, ставлення до своїх обов'язкiв у викладаннi навчальних дисциплiн, ставлення до колег, ставлення до себе.

Знання: 1. Загальна ерудицiя.

2. Спеціальні знання: знання предмета, який вчитель викладає, знання з різних галузей науки, щоб цікаво будувати позакласну виховну роботу.

3. Методичні знання: знання методики навчання спеціальності; знання методики позакласної роботи.

4. Психологічні знання: знання індивідуальних особливостей учнів, знання психології груп і колективів.

5. Педагогічні знання: знання історії і теорії педагогіки, знання особливостей педагогічної діяльності.

Професійно-педагогічна діяльність являє собою систему і послідовність педагогічно доцільних умінь для успішного розв'язання педагогічних ситуацій.

Гностичні вміння: 1. Вміння здобувати нові знання, які обумовлюють готовність до розв'язання педагогічних ситуацій: системно поновлювати свої знання шляхом самоосвіти і приводити у систему; систематично поновлювати знання шляхом вивчення досвіду колег; здобувати нові знання шляхом вивчення реального педагогічного процесу.

2. Вміння аналізувати досягнення і недоліки в діяльності і системі взаємин учнів; вивчати психологічні особливості засвоєння учнями навчальної інформації; становлення характеру учнів; вивчати соціально-психологічні особливості груп учнів.

3. Уміння вивчати досягнення і недоліки власної діяльності і особистості; у розв'язанні педагогічних ситуацій спиратися на сильні сторони своєї особистості; шукати причини невдач у недоліках власної діяльності; перебудовувати свою діяльність в недоліках власної діяльності; перебудовувати свою діяльність у відповідності з її цілями і умовами здійснення.

Проектувальні вміння: 1. Вміння давати розгорнутий перспективний план вивчення матеріалу курсу в цілому і пов'язаних з цим питанням сумісних дисциплін (складати календарний план вивчення матеріалу на тривалий час (півроку, рік); встановлювати міжпредметні зв'язки з усього курсу; розподіляти навчальний матеріал для повторення, що сприяє систематизації та узагальнення знань учнів; співвідносити вивчення матеріалу курсу з навчально-виробничою

діяльністю учнів.

2. Уміння дати психолого-педагогічний і методичний аналіз теми курсу до її вивчення з учнями і співвідносити матеріали цієї теми з курсом у цілому, включаючи: виділення вузлових понять і закономірностей у новому матеріалі і передбачення можливих труднощів учнів в їх засвоєнні; визначення найбільш раціональних видів діяльності учнів по оволодінню матеріалом і передбачення характеру їх труднощів для учнів; визначення методів ведення уроку і найбільш ефективних прийомів організації навчальної роботи на різних етапах уроку.

3. Вміння дати розгорнутий перспективний план вивчення матеріалу кожної теми і пов'язаних з ним питань, включаючи: планування систем уроків з теми, підбір системи задач і вправ, запитань і завдань з нового матеріалу і пов'язаних з ним розділами; планування системи самостійних і творчих робіт і домашніх завдань з тем; підбір необхідного ілюстративного і демонстраційного, експериментального та іншого матеріалу.

Конструктивні вміння: 1. Вміння обирати раціональну структуру уроку і визначати його композиційну структуру.

2. Вміння чітко спланувати матеріал уроку: обирати матеріал на один урок, виділяти в ньому головне, істотне; подавати теоретичний матеріал від легкого і простого до більш складного; визначати місце і характер демонстраційного досліду на уроці; подавати задачі і вправи у порядку збільшення їх труднощі для учнів.

3. Уміння планувати роботу учнів на уроці: обирати найбільш раціональні види навчальної роботи класу і окремих учнів у період засвоєння нового матеріалу; визначати характер діяльності різних груп учнів під час уроку; передбачати можливі труднощі учнів у навчальній роботі при переході від одного уроку до іншого.

4. Вміння планувати свою роботу на занятті: раціонально розподіляти час на окремі етапи уроку; планувати логічні переходи від одного етапу до іншого; визначати характер керівництва роботою учнів по оволодінню новим матеріалом на кожному етапі уроку; передбачати можливі варіанти внесення змін у процесі

уроку.

Організаторські вміння: 1. Вміння в галузі організації навчальної і виховної інформації в процесі її повідомлення: формувати навички самостійної роботи з навчальним посібником, довідковою літературою і технічною документацією; використовувати різноманітні методи навчання і виховання, у тому числі різноманітні засоби наочності і технічних засобів навчання; використовувати різноманітні форми залучення учнів у навчальну, трудову, суспільно-корисну діяльність.

2. Уміння організувати взаємодію учнів у колективі і взаємодію різних колективів у цілях отримання кращого виховного ефекту: організувати колективну, групову та індивідуальну діяльність і взаємоповагу учнів, вплив колективу на окремих учнів; вміння організувати власну діяльність, пов'язану з розв'язанням педагогічних задач.

Комунікативні вміння: 1. Вміння здійснювати навіювальний вплив на учнів на основі свого авторитету, формувати методи досягнення цілей і навіювати впевненість в успіху (мотивувати здійснення діяльності); вміння встановлювати і розвивати педагогічно доцільні взаємини з учасниками педагогічного процесу, зокрема виявляти міру вимогливості і справедливості у взаєминах з учнями з різними навчальними досягненнями; виявляти інтерес до педагогічного досвіду, творчості своїх колег і адміністрації; вміння попереджати і розв'язувати конфлікти.

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРІВ

Сиротюк Володимир Дмитрович – доктор педагогічних наук, професор, Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова, завідувач кафедри теорії та методики навчання фізики та астрономії.

Сільвейстр Анатолій Миколайович – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри фізики, Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського.